

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

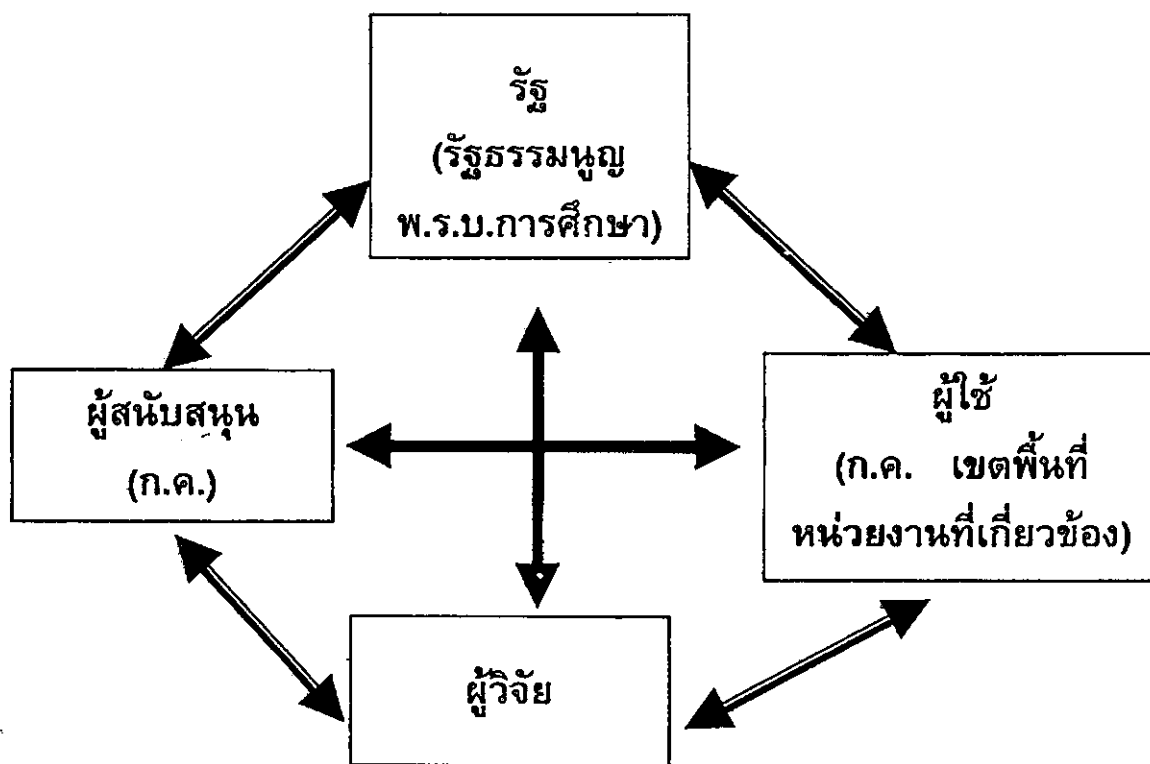
การวิจัยเรื่องนี้อาศัยแนวคิดพื้นฐานและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

แนวคิดพื้นฐานของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อาศัยแนวคิดพื้นฐานของการวิจัยที่ว่า ผลการวิจัยในลักษณะนี้ จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ต้องอาศัยหลักจตุภาคี ซึ่งประกอบด้วย

1. รัฐ ผู้วิจัยจำเป็นจะต้องพิจารณาเจตจำนงของรัฐที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. ผู้สนับสนุน ผู้ให้การสนับสนุนในการวิจัยเรื่องนี้คือ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งมีนโยบายที่จะพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบของเครือข่าย มีนโยบายและมาตรการที่จะส่งเสริมการวิจัยเพื่อหารูปแบบเครือข่ายการพัฒนา
3. ผู้ใช้ผลการวิจัย งานวิจัยจะมีประโยชน์และคุณค่าก็ต่อเมื่อมีผู้นำผลการวิจัยไปใช้ ผู้ที่จะใช้ผลการวิจัย ได้แก่ สำนักงาน ก.ค. เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาดังนั้นผู้ใช้ผลการวิจัยจำเป็นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาสร้างและประเมินรูปแบบเครือข่ายที่สร้างขึ้น
4. ผู้วิจัย การดำเนินการวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัย ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และศักยภาพเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัย

หลักจตุภาคี ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย สามารถแสดงเป็นภาพประกอบดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 หลักจตุภาคี ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการเป็น 3 ตอนดังนี้

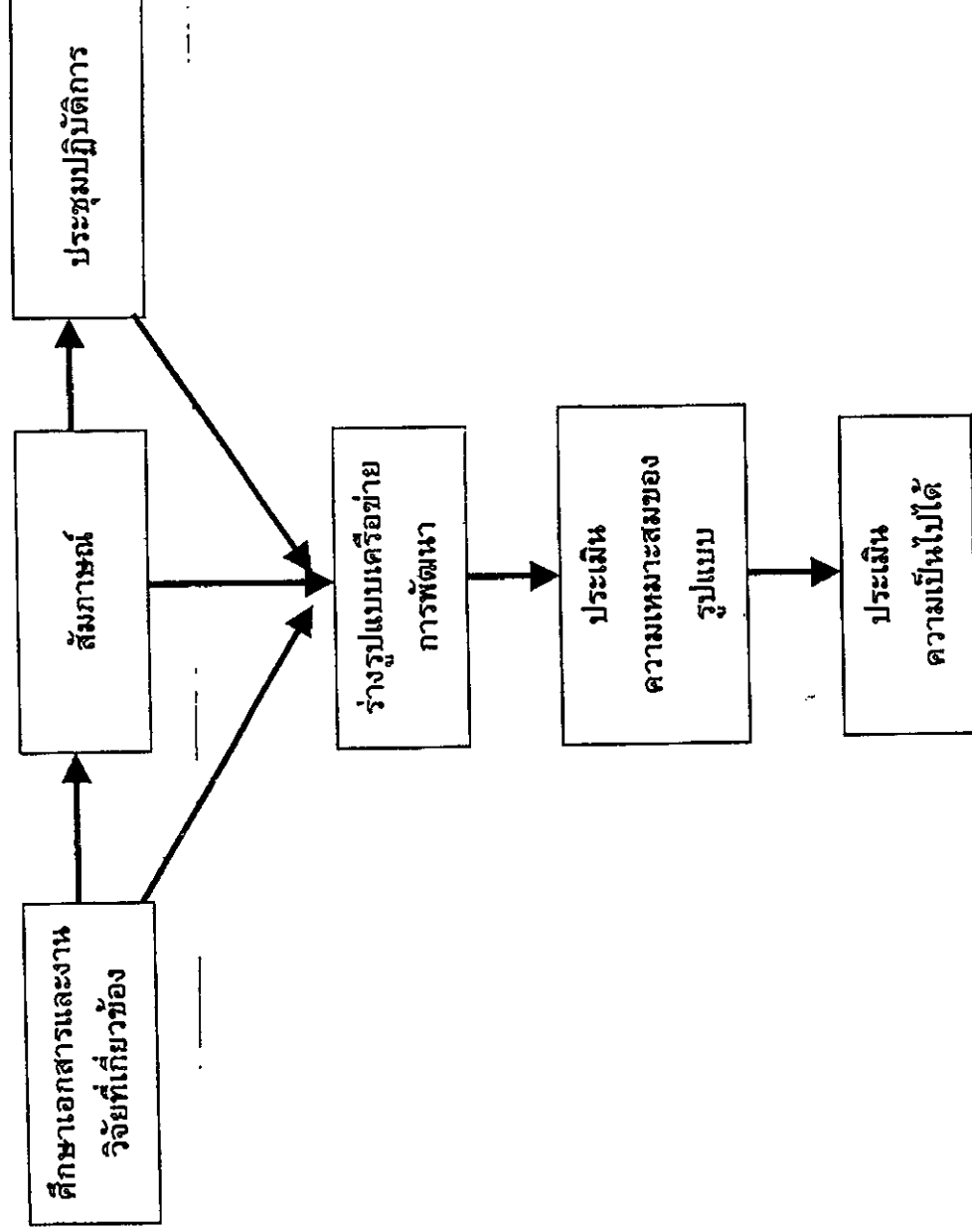
ตอนที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิด แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ขั้นที่ 3) การประชุมปฏิบัติการเพื่อหาความเหมาะสมและสอดคล้องเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1) ร่างรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา ขั้นที่ 2) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

การวิจัยทั้ง 3 ตอน สามารถแสดงเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ตอนที่ 1
การพัฒนากรอบแนวคิด

ตอนที่ 2
กำหนดโครงสร้าง
รูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

ตอนที่ 3
ประเมินความเป็นไปได้

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนของการวิจัย

รายละเอียดของการวิจัยแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนากรอบแนวความคิด

การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดำเนินการเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. แนวคิดและหลักการในการพัฒนาบุคลากร
3. รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาบุคลากร
4. การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ เอกสารในหอสมุด วารสาร หนังสือพิมพ์ ฐานข้อมูล ERIC และ DAO ตลอดจนการสืบค้นจาก Internet ผลการศึกษาปรากฏในบทที่ 2

ชั้นที่ 2 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ในขั้นนี้ เป็นการสัมภาษณ์บุคคลแบบเจาะลึก (Indepth Interview) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้สัมภาษณ์บุคคล จำนวน 33 คน ซึ่งประกอบด้วย

1. นักวิชาการบริหาร เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ในการพัฒนาบุคลากร จำนวน 6 คน
2. นักบริหาร เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหารหน่วยงานทางการศึกษา และมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 11 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จากภาครัฐและเอกชน จำนวน 7 คน
4. ครู เป็นผู้ที่รับการพัฒนาและอาจทำหน้าที่ให้การพัฒนา จำนวน 9 คน

การสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 4 กลุ่ม กระทำ 2 รอบ

1. ประเด็นคำถามในรอบที่ 1 ประกอบด้วย

- 1.1 ครูควรได้รับการพัฒนาในด้านใด
- 1.2 วิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ
- 1.3 รูปแบบเครือข่ายของการพัฒนา

- 1.4 บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่จะให้การพัฒนา
- 1.5 การพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Development)

2. ประเด็นคำถามในรอบที่ 2 ประกอบด้วย

- 2.1 บทบาทของแม่ข่ายในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.2 คุณลักษณะของหน่วยงานที่จะเป็นลูกข่ายในการพัฒนา
- 2.3 บทบาทของลูกข่ายในการพัฒนา
- 2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลูกข่ายที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน
- 2.5 ความเชื่อมโยงระหว่างแม่ข่ายกับลูกข่าย และระหว่างลูกข่ายกับลูกข่าย
- 2.6 บทบาทของเอกชนในการสร้างลูกข่าย
- 2.7 การส่งเสริมให้เครือข่ายการพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2.8 การเชื่อมโยงเครือข่ายไปยังสถานศึกษา
- 2.9 การระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

หมายเหตุ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ปรากฏในภาคผนวก ก.

ขั้นที่ 3 การประชุมปฏิบัติการ

ในขั้นนี้เป็นการประชุมปฏิบัติการ (Workshop) ในลักษณะการประชุมโต๊ะกลม (Roundtable) เพื่อแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในบางประการเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1. นักวิชาการ จากคณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ สำนักงาน ก.ค. และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งจากสถานศึกษาของรัฐและของเอกชน
3. ผู้ปฏิบัติ ที่ทำหน้าที่พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
4. ครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

หมายเหตุ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นที่ 3 ปรากฏในภาคผนวก ข.

ตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

การกำหนดโครงสร้างรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่างรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิจัยในตอนที่ 1 ทั้ง 3 ขั้น มาจัดทำรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดลักษณะและโครงสร้างของเครือข่าย
2. ความเชื่อมโยงระหว่าง
 - หน่วยกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการพัฒนา
 - แม่ข่าย
 - ลูกข่าย
 - หน่วยรับการพัฒนา
3. บทบาทและหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบของเครือข่าย
4. แนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติการกิจของเครือข่าย

ขั้นที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นในขั้นที่ 1 ของการวิจัยในตอนที่ 2 ตลอดจนแสวงหาข้อเสนอแนะเพื่อให้รูปแบบเครือข่ายพัฒนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสมบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมกลุ่มสนทนา มีจำนวน 13 คน ซึ่งเป็นผู้แทนของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงานผู้ผลิตครู ได้แก่ ผู้แทนของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
2. หน่วยงานผู้ใช้ครู ได้แก่ ผู้แทนของกรม ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน และผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอ
3. หน่วยงานที่กำหนดเกณฑ์การบริหารงานบุคคล ได้แก่ ศุภสภาและสำนักงาน ก.ค.
4. หน่วยงานที่จัดดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา และนายกสมาคมวิชาชีพ
5. ครู ที่มีบทบาทในการให้การพัฒนาและรับการพัฒนา

หมายเหตุ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดกลุ่มสนทนา ปรากฏในภาคผนวก ค.

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา

การวิจัยในตอนที่ 3 นี้ เป็นการนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในตอนที่ 2 ไปประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การประเมินในขั้นนี้เป็นการประเมินร่วมกันโดยใช้วิธีการประชุมเพื่อหาข้อยุติร่วมกันเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายพัฒนา ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ในกรณีที่ความเห็นไม่สอดคล้องกัน ได้อภิปรายประเด็นนั้น ๆ และปรับสาระของรูปแบบเครือข่ายจนกระทั่งมีความเห็นสอดคล้องกัน (Consensus) ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมิน จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1. นักวิชาการ จากมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ และสถานศึกษาเอกชน
2. ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่นาร่อง
ปฏิรูปการศึกษา
3. ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และผู้อำนวยการการประถมศึกษา
ศึกษาจังหวัด
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
5. ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้กำลังทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในระดับจังหวัด
6. ครู ซึ่งจะเป็นผู้ให้การพัฒนาและรับการพัฒนา

หมายเหตุ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายการพัฒนา
ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งปรากฏในภาคผนวก ง.

รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนทำให้ได้รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครู และบุคลากรทาง
การศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีเนื้อหาสาระปรากฏในบทที่ 4